

ฟองอากาศสีฟ้า: บทเรียนความทุกข์ฉบับอ่านง่ายของเลี้ยววิฮุย

The Blue Bubble: Yu-Hui Liao's “Misery for Beginners”

นัทธนาย ประสานนาม¹

เลี้ยววิฮุย. ฟองอากาศสีฟ้า. แปลโดย วิภาดา กิตติโกวิท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิดำรงชัยธรรม, 2546. 156 หน้า.

วัยรุ่นเป็นกลุ่มคนที่มีพลัง มีแรงทะยานในด้านต่างๆ ที่อาจเป็นไปได้ด้วยฮอร์โมน หรืออาจเป็นเพราะช่วงวัยที่เป็นรอยต่อระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นหลายคนจึงต้องการจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างก้าวกระโดดด้วยความฝันอย่างเด็ก โดยขาดความรับผิดชอบอย่างผู้ใหญ่ วัยรุ่นอาจตั้งคำถามที่ไม่มีใครตอบได้แม้แต่ตัวเอง หรือดำเนินชีวิตตามปรัชญาแห่งความพึงพอใจ สำหรับวัยรุ่นแล้วพวกเขากำลังมองตัวเองดังคำกล่าวที่ได้ยินหนาหูในพักหลังว่า “เป็นวัยรุ่นมันเหนื่อย”

¹ อาจารย์นัทธนาย ประสานนาม ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

周思恒, 泰国农业大学人文学院文学系教师。

Nattanaai Prasannam, Department of Literature, Faculty of Humanities, Kasetsart University

วัยรุ่นในสังคมได้หันเองก็ไม่ใช่อีกวัยหนึ่งของประสบการณ์ที่กล่าวถึงข้างต้น เลี้ยววิฮุย (Yu-Hui Liao) ได้เผยให้เราเห็นประสบการณ์อันหลากหลายของวัยรุ่นได้หันในรวมเรื่องสั้นที่ชื่อ *ฟองอากาศสีฟ้า* (*The Blue Bubble*) ของเธอ หนังสือเล่มนี้แปลเป็นไทยโดยวิภาดา กิตติโกวิท เลี้ยววิฮุยเป็นอาจารย์สอนวรรณคดีจีนอยู่ที่มหาวิทยาลัยชือชิน เธอเขียนเรื่องสั้นชุดนี้ขึ้นมาด้วยความตั้งใจเป็นพิเศษทั้งเพื่อรื้อฟื้นวันเวลาวัยรุ่นของตนเอง และเพื่อทำความเข้าใจวัยรุ่นในปัจจุบัน ด้วยการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากเด็กวัยรุ่นจำนวนหนึ่งเพื่อเป็น “สารตั้งต้น” สำหรับงานของเธอ ดังที่เธอได้ออกตัวไว้ว่า “เพื่อให้การเล่าเรื่องใกล้เคียงกับอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นจริงๆ ผู้เขียนได้สอบถามและรับฟังอย่างจริงจังจากเพื่อนเยาวชนจำนวนหนึ่ง เพื่อขอทราบระยะผ่านของพวกเขาที่ผ่านช่วงวัยแห่งการเจริญเติบโตใหญ่นั้นขึ้นมา” (เลี้ยววิฮุย, 2546: คำนำผู้เขียน)

ฟองอากาศสีฟ้า เป็นวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น (young adult literature หรือ adolescent literature) ที่น่าสนใจ เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ว่าด้วยความทุกข์ ความคับข้องใจ ความวิปริตโคกเคี้ยว ความโกรธแค้นชิงชัง ความริษยา ที่ล้วนเป็นอารมณ์ด้านร้ายของมนุษย์ ซึ่งต่างกับเรื่องราวชีวิตของวัยรุ่นที่น่าเสนอผ่านสื่อต่างๆ หลายแหล่งว่าเป็นวัยรุ่นที่สดใส ใช้ชีวิตอย่างสนุกสนานเต็มเปี่ยมด้วยความหวัง ประสบการณ์ที่ห่อหุ้มดีด้าของวัยรุ่นในรวมเรื่องสั้นชุดจึงเผยให้เห็นเจตนาของผู้เขียนที่จะให้ “บทเรียนความทุกข์” แก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะวัยรุ่นที่พวกเขาอาจต้องได้รับประสบการณ์ทางอารมณ์เหล่านั้นในระยะเปลี่ยนผ่านที่พวกเขาจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่

รวมเรื่องสั้นชุดนี้บรรจุเรื่องสั้นไว้จำนวน 15 เรื่อง อาจแบ่งตามกลุ่มเนื้อหาอย่างหลวมๆ ออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว 2) ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และ 3) ความสูญเสียและบทเรียนชีวิตจากการกระทำที่ผิดพลาด กล่าวโดยลำดับได้ดังนี้

เรื่องสั้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวละครเอกที่เป็นวัยรุ่นจากความไม่เข้าใจและการมองคนในครอบครัวด้วยสายตาที่เป็นปฏิกิริยากลายเป็นความเข้าใจ ทำให้ครอบครัวเกิดความผาสุก เช่น เรื่อง “ความลับของเงินหลั่น” เงินหลั่นที่เป็นตัวละครเอกของเรื่องเขียนความในใจลงในสมุดบันทึก ส่วนใหญ่เป็นความคับข้องใจของเธอที่มีต่อครอบครัว เงินหลั่นคิดว่าแม่แอบอ่าน

บันทึกจึงเขียนคำกระทบกระเทียบลงไป แต่พฤติกรรมของแม่ที่เงินหลั่นคาดหวังว่าจะได้เห็นกลับไม่ปรากฏ เธอจึงเริ่มใช้สัญลักษณ์อันเป็นรหัสลับที่เธอเท่านั้นจะเข้าใจได้ อยู่มาวันหนึ่งเงินหลั่นได้ยินแม่คุยกับน้ำจิงได้ทราบว่ามีแม่กับน้ำเองเคยใช้สัญลักษณ์ในการเขียนบันทึกเช่นกัน เมื่อย้อนกลับไปอ่านก็ไม่อาจเข้าใจสัญลักษณ์เหล่านั้นได้แล้ว แม่ยังพูดกับน้ำอีกว่า “เด็ก ๆ ก็ต้องมีความลับของตัวเองบ้างละ ถ้าเกิดจะบอกเราแก่ก็บอกเองแหละ” (เลียววี่ฮุย, 2546: 101) แสดงให้เห็นว่าแม่ไม่ได้แอบอ่านบันทึกของเงินหลั่น แต่ที่แม่อบรมสั่งสอนเธอได้เหมาะสมกับเรื่องที่อยู่ในใจของเธอนั้นเป็นเพราะแม่คอยสังเกตเธอด้วยสายตาที่เป็นห่วงตลอดเวลา

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวที่ไม่ค่อยลงรอยกันโดยเฉพาะแม่กับลูกปรากฏในเรื่องสั้น “ไขว่คว้าหาฟ้ากว้าง” เป็นเรื่องของซูหวีที่สอบเข้าโรงเรียนมัธยมปลายไม่ได้ พ่อแม่จึงตัดสินใจส่งเขาไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกาที่ป่าใหญ่ การออกเดินทางของเขาและการไปอยู่ในดินแดนที่ไม่รู้จักคุ้นเคยทำให้เขาค่อย ๆ เข้าใจความรักความห่วงใยของแม่อันเป็นประสบการณ์ที่เขาคิดไปเองว่าไม่เคยได้รับขณะที่อยู่ไต้หวัน อีกเรื่องหนึ่งคือ “รอยยิ้มที่สดใสดังดวงตะวัน” เป็นเรื่องของเหียนเซวีนที่ไม่ยอมพูดจากับแม่แต่ๆ เหมือนเมื่อครั้งเป็นเด็ก เธอรู้สึกว้าวุ่นใจทำให้เธอไม่อยากเข้าใกล้ แต่วันหนึ่งเหียนเซวีนนึกถึงความยากลำบากของแม่ที่เป็นผู้ใช้แรงงานมักสละวันหยุดเพียงน้อยนิดเพื่อจัดหาข้าวกับปลาให้เธออย่างเอาใจใส่ เธอจึงตัดสินใจจะกลับมาเป็นลูกสาวที่น่ารักอ่อนหวานเหมือนเคย

เรื่องสั้นที่นำเสนอเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวได้อย่างน่าสนใจมากที่สุดเรื่องหนึ่งคือ “ความในใจของเสี่ยวหลั่น” ที่เสี่ยวหลั่นในฐานะตัวละครเอกคอยตั้งคำถามเกี่ยวกับท่าทีของแม่ที่เข้มงวดกับเธอและไม่เคยพูดถึงพ่อ วันหนึ่งเสี่ยวหลั่นได้พบกับชายแปลกหน้าที่ถามทางไปยังบ้านของเธอ เสี่ยวหลั่นได้รู้ว่าชายคนนั้นคือพ่อ เวลาผ่านไป 8 ปี เสี่ยวหลั่นได้พบพ่ออีกครั้ง เธอได้รู้ว่าการไปเยือนบ้านของเธอในครั้งนั้นพ่อไปเพียงเพื่อขอเงินพ่อพูดหยาบคายใส่เธอกับแม่จนเสี่ยวหลั่นหัวใจสลาย ครอบครัวในรวมเรื่องสั้นชุดนี้จึงไม่ใช่ครอบครัวแสนสุขที่ผู้อ่านบางคนคาดหวังว่าจะได้พบในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นทั่วไป

ความสัมพันธ์ที่ไม่ลงรอยกันระหว่างวัยรุ่นกับสมาชิกในครอบครัวน่าจะเป็นประสบการณ์พื้นฐานที่หลายคนต้องเคยประสบ พ่อแม่อาจมองดูลูกด้วยความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนแต่ก่อน ฝ่ายลูกมักคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง จุดที่น่า

สังเกตก็คือเรื่องสั้นทุกเรื่องมักใช้เหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้ตัวละครวัยรุ่นนึกได้ ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้เพื่อเข้าใจโลกของวัยรุ่นผ่านประสบการณ์มากกว่าคำสอนสำเร็จรูป

กลุ่มเนื้อหาที่ 2 คือเรื่องสั้นที่ว่าด้วย**ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ** ความสัมพันธ์ในที่นี้รวมทั้งความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ (heterosexual) และความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต้องสงสัยว่าเป็นแบบรักเพศเดียวกัน (homosexual) ในรวมเรื่องสั้นชุดนี้กล่าวถึงความรักวัยแรกรุ่น (puppy love) ไว้ในเรื่องสั้นหลายเรื่อง เช่นเรื่อง “วัยเยาว์ที่พื้นดิน” เล่าเรื่องของสื่ออันที่แอบรักเจิ้งจวินหลัน แต่ปัญหาหนักอกของสื่ออันที่ทำให้เขาเกรงว่าอีกฝ่ายจะไม่ยอมรับรักเขาก็คือสิวที่เริ่มขึ้นเห่อตามใบหน้าอันเป็นภาวะของฮอโรโมน สื่ออันพยายามหาวิธีต่างๆ ในการกำจัดสิวไม่ว่าจะเป็นแผ่นลอกสิวหรือการกดสิวแต่ทุกวิธีล้วนไม่เป็นผล และในปลายเรื่อง สื่ออันจึงได้พบว่าเจิ้งจวินหลันเองก็มีสิวเต็มหน้าและนั่นก็ทำให้เธอวิตกประหม่าไม่แพ้กันกับเขา

ในเรื่อง “ฟองอากาศสีฟ้า” เล่าเรื่องของเจียงถิงผู้ใช้เวลาว่างไปกับการท่องโลกอินเทอร์เน็ต และปลอมตัวเข้าไปในห้องสนทนาของนักศึกษามหาวิทยาลัย เจียงถิงใช้ชื่อตัวเองว่าฟองอากาศสีฟ้า ในห้องสนทนาเธอได้พบกับชายผู้ใช้นามแฝงว่าเจ้าชายป่าไม้ผู้เศร้าหมอง เจียงถิงสร้างบุคลิกที่ตรงกันข้ามกับตัวจริงขึ้นมาเป็นตัวตนของเธอในพื้นที่อินเทอร์เน็ต จากเจียงถิงผู้ร่าเริง ชอบเล่นกีฬา และคร่ำจะอ่านหนังสือ กลายเป็นฟองอากาศสีฟ้าผู้ขี้อาย และเป็นผู้เสพรรณกรรมตัวยง เธอหลงใหลโลกไซเบอร์จนการเรียนตก และเมื่อเจ้าชายป่าไม้ผู้เศร้าหมองรุกเข้าที่จะขอนัดพบเธอเนื่องจากคุยถูกคอ เจียงถิงจึงส่งอีเมลไปสารภาพความจริงว่าเธอเป็นเพียงเด็กหญิงอายุ 14 ปี จากนั้นเธอก็ไม่ได้พบเขาอีกเลย

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่มีเรื่องวัยเข้ามาเป็นปัจจัยปรากฏในเรื่อง “ข่าวคราวแห่งวสันต์” เรื่องสั้นเรื่องนี้ว่าด้วยเรื่องของสาวอินผู้หลงรักอาจารย์จิ่ง อาจารย์วิชาประวัติศาสตร์ที่ย้ายมาใหม่ อาจารย์จิ่งเป็นสุภาพบุรุษ เล่นทั้งดนตรีและกีฬาได้อย่างสามารถ เป็นผู้มีรสนิยมดี และใช้ชีวิตดื่มด่ำอยู่กับอุดมคติของวิชาที่สอน ลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดประทับอยู่ในใจของสาวอิน เธอตั้งใจเรียนวิชานี้อย่างมากจนได้คะแนนโดดเด่น และเร่งวันเร่งคืนให้ตัวเองเติบโตขึ้น ต่อมาอาจารย์จิ่งตัดสินใจแต่งงานทำให้สาวอินร่ำรอนใจมาก ภายหลังเมื่อสาวอินกลายเป็น

นักวิชาการประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียง เธอได้พบอาจารย์อีกครั้งเห็นว่าเขาแก่ตัวลงไปมาก ด้วยความเข้าใจชีวิต เรื่องในอดีตที่กลับมาเตือนใจจึงไม่ทำให้โศกอินหวนไหวได้อีก

เรื่อง “ความสับสนของอินหมิ่น” เล่าเรื่องของอินหมิ่นที่เมื่อขึ้นชั้นมัธยมต้นไม่มีใครจะมีเพื่อนมากนัก เว้นแต่ชูฟางที่คอยเอาใจใส่ทั้งเรื่องการเรียนรู้และเรื่องส่วนตัวของอินหมิ่น ที่จริงอินหมิ่นเป็นคนค่อนข้างเก็บตัวและอับอายเรื่องฐานะทางบ้านที่ไม่ทัดเทียมเพื่อนในโรงเรียนสตรี ผิดกับชูฟางที่เป็นคนเปิดเผยและยอมรับฐานะที่ไม่สู้ดีของครอบครัวต้นอย่างเข้าใจ เข้าใจ อินหมิ่นรู้สึกตัวแพ้ความดีของชูฟาง เมื่อเวลาผ่านไปเธอถึงกับมีอาการ “หึงเพื่อน” ไม่อยากให้ใครมีความสำคัญต่อชูฟางมากกว่าตัว จนกระทั่งวันหนึ่งอินหมิ่นได้ยืนเพื่อนคุยกันในห้องน้ำว่าเธอเป็นเลสเบียนเธอจึงหนีหน้าชูฟางและเขียนจดหมายเปื้อนน้ำตาขอให้ชูฟางห่างจากเธอสักพัก ร้อนถึงอาจารย์ที่ปรึกษาต้องมาอธิบายให้อินหมิ่นเข้าใจว่าเป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่นที่ไม่มีโอกาสคบเพื่อนต่างเพศที่อาจมีความรู้สึกลึกซึ้งกับเพื่อนเพศเดียวกัน แต่ทั้งนี้ต้องใช้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าความรู้สึกนั้นแท้จริงเป็นเช่นไร อาจารย์ยังเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “ระยะผ่านทางอารมณ์ความรู้สึก” ซึ่งแสดงให้เห็นรอยต่อระหว่างการก้าวข้ามจากเด็กสู่ผู้ใหญ่ได้อย่างชัดเจน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศในที่นี้เป็นสิ่งที่ผู้เขียนเริ่มให้ความสำคัญ แม้ว่าผู้เขียนจะกำหนดให้ความรักของตัวละครทุกตัวไม่ได้ลงเอยอย่างมีความสุข แต่ผู้เขียนก็มีท่าทีเชิงบวกกับลักษณะความสัมพันธ์ทุกรูปแบบโดยมองว่าทุกอย่างเกิดขึ้นในฐานะ “บทเรียน” ทั้งสิ้น นอกจากนั้นผู้เขียนยังแสดงให้เห็น “ศักยภาพในการฟื้นตัว” ในระดับสูงของวัยรุ่นเมื่อต้องเผชิญความผิดหวังสับสนจากความรักอย่างที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

เรื่องสั้นกลุ่มต่อไปคือกลุ่มเนื้อหาที่ว่าด้วย **ความสูญเสียและบทเรียนชีวิตจากการกระทำที่ผิดพลาด** ในเรื่อง “แผ่นดินสะเทือน” เป็นเรื่องของกวงหลันผู้สูญเสียครอบครัวไปกับแผ่นดินไหว เธอต้องมาอาศัยอยู่กับปู่และย่า ความโศกเศร้าสะเทือนใจที่เธอได้รับจากเหตุการณ์ครั้งนั้นคอยหลอกหลอนเธออยู่ตลอดเวลาจนบางครั้งเธอแสดงอาการเหมือนคนเสียสติ และเผ่าฝันซ้ำๆถึงครอบครัวที่จากไป วันหนึ่งกวงหลันตัดสินใจไปโรงเรียนอีกครั้งหลังจากที่หยุดมานาน วันแรกที่ไปโรงเรียน กวง หลันตัดสินใจกลับบ้านก่อนเดินทางถึงโรงเรียนเพราะเธอรู้สึกสับสน แต่เมื่อได้ยืนปู่กับย่าพูดถึงความทุกข์ของเธอด้วยความเข้าใจ เธอจึงรู้สึกสบายใจตัดสินใจไปโรงเรียนอีกครั้ง ทำให้เธอพบว่า “หน้าต่างห้องเรียนทุกบานเต็มไปด้วยนก

กระเรียนกระดาษที่ห่อไว้เพื่อสวดภาวนาขอพร บนโต๊ะของเธอมีการคั่นขนาดใหญ่เท่ากับโต๊ะวางอยู่ เธอนั่งลง เปิดการ์ดออก ข้างในเต็มไปด้วยถ้อยคำที่ปลุกปลอบและให้กำลังใจ” (เลียววีฮุย, 2546: 70) กวงหลันจึงได้ตระหนักในที่สุดว่าคนรอบข้างพร้อมที่จะ “ร่วมทุกข์” ไปกับเธอ ให้เธอสามารถปรับใจและกลับไปใช้ชีวิตตามปกติได้

ในเรื่อง “คิมหันต์สี่ฟ้าคราม” เล่าเรื่องของเจิ้งหวินหลันกับจื่อชิง ซึ่งฝ่ายหลังมีผลการเรียนไม่สู้ดีนัก เจิ้งหวินหลันจึงอาสาคอยช่วยเหลือทุกอย่าง คอยให้กำลังใจ เคี้ยวข้าวให้จื่อชิงอ่านหนังสือ หรือแม้แต่ไปช่วยบนบานศาลกล่าวให้จื่อชิงสอบผ่านโดยที่เจ้าตัวไม่ต้องร้องขอ จื่อชิงรู้สึกซาบซึ้งมาก วันหนึ่งเมื่อเด็กทั้งสองซึ่งจักรยานไปพร้อมกัน จักรยานของเจิ้งหวินหลันถูกรถบรรทุกทับ การเห็นเพื่อนที่ติดที่สุดสิ้นชีวิตไปต่อหน้าทำให้จื่อชิงแทบสิ้นสติ ผู้ที่โศกเศร้ามากกว่าเป็นร้อยเท่าพันทวีคือแม่ของเจิ้งหวินหลัน แต่ในขณะที่จื่อชิงโทษว่าเป็นความผิดของตัวเอง แม่ของเจิ้งหวินหลันปลอบใจเธอโดยกล่าวว่ามันเป็นชะตากรรม

เนื้อหาที่เกี่ยวกับบทเรียนชีวิตจากการกระทำที่ผิดพลาดปรากฏในเรื่อง “วัยวันที่ชีวิตตกราง” และ “เงินก้นถุงของอินหยู” เรื่องแรกเล่าชีวิตของจิ้งหมิ่นที่หนีบทวนบทเรียนเพื่อการสอบเข้ามัธยมปลายที่โรงเรียนไป “ซิงมอเตอร์ไซค์” กับกลุ่มเพื่อนที่นำโดยผู้ได้รับฉายาว่า “ตาฟั่วว่ง” (จอมโว) จิ้งหมิ่นและพวกซึ่งจักรยานยนต์แข่งขันตามท้องถนนสร้างความวุ่นวายให้ชาวบ้าน ในขณะที่พวกเขา รู้สึกว่าได้พบกับ “ความสุดยอด” วันหนึ่งอาจารย์สอนภาษาจีนที่โรงเรียนโดดมาขวางทางรถของจิ้งหมิ่นไว้และขอให้พวกเขากลับไปบทวนบทเรียน คราวแรกพวกเขายอมตาม แต่ในที่สุดพวกเขาก็ออกไปอีก ครั้งนี้จิ้งหมิ่นกับตาฟั่วว่งประสบอุบัติเหตุ จิ้งหมิ่นต้องนอนโรงพยาบาลนับเดือน ส่วนตาฟั่วว่งกลายเป็นคนไร้ความรู้สึก หรือพูดเป็นสำนวนว่าเป็น “มนุษย์พืชผัก” บทเรียนชีวิตครั้งนี้จึงน่าจะทำให้จิ้งหมิ่นตัดสินใจกลับตัวได้

ส่วนเรื่อง “เงินก้นถุงของอินหยู” เล่าเรื่องของจางเหว้นเด็กหญิงอันธพาลที่มีกรังแกอินหยูอยู่เสมอ วันหนึ่งจางเหว้นถึงขั้นตบตีอินหยู เมื่อแม่ของอินหยูได้พบจางเหว้นแม่กลับไปต่อว่าเธอ แต่พูดคุยกับเธอจนได้รู้ว่าจางเหว้นเติบโตมาในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และถูกพ่อซึ่งเมาทุบตีเป็นประจำ จางเหว้นทำตัวออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทางมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดอินหยูได้ข่าวว่าจางเหว้นตั้งท้อง เมื่ออินหยูได้ดูข่าวโทรทัศน์เกี่ยวกับเยาวชนที่ถูกทารุณกรรม เธอก็นึกถึง

จางเหว็นตันที่ อินหุยผู้มีชื่อเสียงเรื่องความมั่งคั่งจึงยอมสละเงินบริจาคให้แก่องค์กรที่ช่วยเหลือเยาวชนที่มีปัญหา เพื่อระลึกถึงจางเหว็นต่างความรู้สึกโชคดีที่เธอไม่ต้องเผชิญชะตากรรมเช่นเดียวกับเพื่อน

จากการสรุปเนื้อหาประกอบตัวอย่างจากรวมเรื่องสั้นชุด *ฟองอากาศสีฟ้า* นี้อาจชวนให้สงสัยว่าเหตุใดจึงไม่มีกลุ่มเรื่องที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่น่าจะเป็นชุดความสัมพันธ์ที่สำคัญที่สุดสำหรับวัยรุ่น ในแง่อิทธิพลที่ส่งผลต่อการปรับตัว (Scholte and Aken, 2006: 194) คำตอบก็คือถ้าสังเกตจะพบชุดความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏในเรื่องสั้นเกือบทุกเรื่องโดยมีน้ำหนักแตกต่างกันไป อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในรวมเรื่องสั้นชุดนี้มีความสำคัญต่อตัวละครเสมือนหนึ่ง “ครอบครัว” อีกครอบครัวหนึ่งที่ตัวละครสังกัดอยู่ เช่นเรื่อง “ความกลัดกลุ้มของไฉ่หลัน” และ “งานสังสรรค์เพื่อนเก่าของจี้หนัน” เรื่องแรกกล่าวถึงไฉ่หลันที่ถูกเพื่อนแปลงชื่อให้เป็นเสียงที่มีความหมายขบขันหรือเรียกเป็นฉายา ไฉ่หลันสนิทกับเพื่อนต่างเพศคือหูจื่อเอียน แต่เขากลับยอมรับการมีฉายาได้ในขณะที่ไฉ่หลันรู้สึกคับแค้นใจจึงไปปรึกษากับครูผู้ไม่เคยทราบว่าเขาก็มีฉายาที่เรียกกันในหมู่นักเรียนเช่นกัน เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงบอกเล่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและความสัมพันธ์ระหว่างเพศในลักษณะที่เกือบขนานกัน

ส่วน “งานสังสรรค์เพื่อนเก่าของจี้หนัน” เล่าเรื่องของจี้หนันผู้มีฐานะไม่ร่ำรวย แม้ให้เขาซื้อแฮมพูไปเป็นของขวัญจับฉลาก ในงานเพื่อนพากันหัวเราะของที่เขานำมาวันแต่ขี้หัวล้านที่ออกربتแทนเขาทุกอย่างทำให้เขามองเธอด้วยสายตาที่เปลี่ยนไป ในงานจี้หนันได้พบกับอาจารย์เจิ้งผู้ซึ่งเขาได้ทราบในตอนปลายเรื่องว่าหลังจากวันงานอาจารย์ได้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงกล่าวถึงทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างเพศและความสูญเสียรวมอยู่ด้วยกัน

ประสบการณ์ทั้งหมดของวัยรุ่นได้หวนในเรื่องสั้นเรื่องนี้ล้วนเวียนว่ายอยู่ในความทุกข์ทั้งจากเรื่องที่เล็กน้อยอย่างเรื่องสิวนไบหน้าจนถึงเรื่องที่หนักหนาสาหัสเช่นการสูญเสียบุคคลที่รักในครอบครัว ในฐานะที่เป็นวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น *ฟองอากาศสีฟ้า* จึงทำหน้าที่เป็นเสมือนบทเรียนสอนใจสำหรับวัยรุ่นที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้เข้าถึงประสบการณ์หลากหลายของวัยรุ่น หลายเรื่องที่เมื่ออ่านเรื่องจนจบจะเข้าใจ “สาร” ที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ในขณะที่บางเรื่องจะมีค่าสำคัญปรากฏอยู่ในเรื่องให้เข้าใจได้ทันที ความทุกข์ที่ตัวละครทุกตัว

ได้รับอาจนับว่าเป็นประสบการณ์พื้นฐานของมนุษย์ทั่วไป ทั้งยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์กับจิตวิทยาของวัยรุ่นอีกด้วย

ความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยา (basic needs) ของวัยรุ่นอันมีความสัมพันธ์โดยตรงต่ออารมณ์พื้นฐานของวัยรุ่น อันประกอบด้วย 1) ความรัก (affection) มีความรักตนเอง ความรักเพื่อน ความรักที่มีต่อบุคคลที่ตนชื่นชมเป็นพิเศษและความรักเพื่อนต่างเพศ 2) ความอิจฉาริษยา (envy and jealousy) ซึ่งจะแสดงออกหลายด้าน อาจเป็นแบบไม่สนใจหรือก้าวร้าว 3) อารมณ์สุข (happiness) 4) อารมณ์โกรธ (anger) และ 5) อารมณ์กลัว (fear) (พรพิมล เจริญนาครินทร์, 2539: 54-70) งานวิจัยเกี่ยวกับวัยรุ่นส่วนใหญ่มีข้อสรุปตรงกันว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่อารมณ์มีความหลากหลายและผันแปรมากที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่น (Goossens, 2006: 52) ดังนั้นนักวิชาการเรียกช่วงวัยนี้ว่าวัยแห่ง “พายุบุแคม” ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “storm and stress” (พายุและความกดดัน)

เมื่อนำอารมณ์พื้นฐานที่กล่าวถึงข้างต้นมาทาบกับตัวละครในรวมเรื่องสั้นชุดนี้ทำให้พบว่าอารมณ์เหล่านี้ปรากฏอยู่อย่างชัดเจน เช่น ความรัก พบในเรื่องสั้นที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเพศ สื่ออันผู้มองหาเพื่อนหญิง เจียงถิงที่หลงรักพี่ชายทางอินเทอร์เน็ต และไสวอินผู้หลงรักอาจารย์สอนประวัติศาสตร์ อารมณ์อิจฉาริษยาปรากฏในความสัมพันธ์ระหว่างอินหมิ่นกับซูฟาง และจี้หนันที่น้อยใจในฐานะของตน อารมณ์สุขส่วนใหญ่เกิดจากภาวะที่ตัวละครได้เรียนรู้บางอย่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น กวงหลันที่รู้ว่ามีคนที่รักและห่วงใยเธออีกมาก และซูหวีที่ได้เข้าใจความรักของแม่ในที่สุดเมื่อต้องจากไปไกลถึงต่างแดน ส่วนอารมณ์โกรธน่าจะเป็นอารมณ์ที่ปรากฏมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากความคับข้องใจของตัวละครที่มีความขัดแย้งกับตัวละครอื่น เช่น เฉินหลันที่โกรธจัดโดยเข้าใจไปว่าแม่แอบอ่านบันทึกของตน และไฉ่หลันที่โกรธแค้นกับฉายาที่เพื่อนๆ ยัดเยียดให้ สุดท้ายคือความกลัว พบได้ในอารมณ์ของยั่วอ้วงที่สังเกตอาการป่วยของปูอย่างไม่สบายใจและเกรงว่าท่านจะจากไปในเรื่อง “วิญญาณที่หลงทาง” รวมทั้งซูหวีที่โกรธลูกพี่ลูกน้องที่แสดงกิริยาไม่ดีใส่เขา

อารมณ์ทั้งหลายที่ทั้งหลายที่ตัวละครระบายออกมาน่าจะเปิดโอกาสให้ผู้อ่านที่เป็นวัยรุ่นมีโอกาสได้ทบทวนอารมณ์ของตนเอง และพยายามหาทางออกโดยใช้วรรณกรรมเป็นแนวทางได้หากเนื้อเรื่องบังเอิญเหมือนพ้องกับประสบการณ์ส่วนตน อันเป็นหนทางหนึ่งในการใช้ความทุกข์ที่ปรากฏในวรรณกรรมมาเป็นทางบำบัดความทุกข์ในชีวิตจริง

ในรวมเรื่องสั้น *ฟองอากาศสีฟ้า* เราจะพบว่าสิ่งที่เป็นฉากหลังของชีวิตวัยรุ่นทุกคนในเรื่องคือชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากการสอบเข้าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อสังเกตนี้นำไปสู่การวิเคราะห์นัยสำคัญของ “บ้าน” และ “โรงเรียน” ที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่ตัวละครทุกตัวสมควรจะสังกัดอยู่ การปฏิเสธ “บ้าน” หรือ “โรงเรียน” ทั้งในแง่การเดินออกจากพื้นที่นั้นหรือการไม่ปฏิบัติตามกติกาของพื้นที่จะทำให้ตัวละครประสบความทุกข์หรือเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้าย ในทางกลับกัน หากตัวละครต้องประสบความทุกข์ “บ้าน” และ “โรงเรียน” จะทำหน้าที่ในการรักษาเยียวยาและปลอบขวัญให้

“บ้าน” และ “โรงเรียน” ในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีความสำคัญมากไปกว่าสิ่งก่อสร้าง โดยมีความสำคัญในฐานะสถาบันที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมให้แก่วัยรุ่น นักวิชาการตะวันตกที่สนใจศึกษาวรรณกรรมวัยรุ่นชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมกลุ่มนี้ว่า วรรณกรรมวัยรุ่นไม่ได้สะท้อนการเติบโตเท่านั้นแต่ยังเชื่อมโยงกับสิ่งที่วัยรุ่นสมควรเรียนรู้เกี่ยวกับ “อำนาจ” ซึ่งวัยรุ่นจะเรียนรู้ที่ทางของตัวในโครงสร้างทางอำนาจของสังคม นอกจากนี้ในวรรณกรรมยังแสดงให้เห็นการต่อรองกับสถาบันต่างๆ ของวัยรุ่นด้วย (Trites, 2000: x, 142)

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมวัยรุ่นได้หวั่นเรื่องนี้ทำให้พบว่า สิ่งที่วัยรุ่นพยายามต่อรองกับสถาบันคือการทำตัว “ขบถ” การโต้เถียง การไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง รวมทั้งการทำตัวออกนอกกลุ่มนอกทาง แต่ความพยายามในการต่อรองกับสถาบันของตัวละครในเรื่องทุกตัวกลับถูกสยบด้วยอุดมการณ์ของสถาบัน “บ้าน” และ “โรงเรียน” เช่น การกำหนดให้ตัวละครแม่และ/หรือครูเป็นผู้อธิบายและชี้ทางออกให้แก่ความคับข้องใจของตัวละครวัยรุ่นรวมทั้งให้ความช่วยเหลือต่างๆ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาผู้เข้าใจภาวะรักเพศเดียวกันใน “ความสับสนของอินทนิล” อาจารย์สอนภาษาจีนผู้เสียสละใน “วัยวันที่ชีวิตตกวาง” และแม่ผู้เข้าใจใน “ความลับของฉินหลัน” ทั้งนี้ ผู้เขียนอาจพยายามเลี่ยงการแสดงเจตนาในลักษณะดังกล่าวด้วยการให้ตัวละครเรียนรู้และเข้าใจชีวิตผ่านประสบการณ์ตรงของตนเอง ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจไปว่าตัวละครมีทางเลือกที่จะมองโลกผ่านโลกทัศน์ของตนแต่แท้จริงแล้วโลกทัศน์ดังกล่าวถูกหลอมสร้างขึ้นมาจาก “บ้าน” และ “โรงเรียน” ที่มีตัวละครแม่และครูเป็นตัวแทน

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าบทเรียนที่ตัวละครเรียนรู้ผ่านความทุกข์ในที่สุดแล้วจะ สอดรับกับอุดมการณ์ของ “บ้าน” และ “โรงเรียน” ที่ทำหน้าที่ในการสร้างคุณภาพคนให้แก่ สังคม กล่าวได้ดังนี้

1) การอบรมและการเรียกร้องกิริยามารยาท (ซึ่งมีความหมายเดียวกับครรลองของชีวิตที่ดี) จากวัยรุ่น เช่นในเรื่อง “ความในใจของเสี่ยวหลัน” ที่การวางเบาะนั่งบิดเบี้ยวของพ่อหมายถึง ชีวิตที่ผิดพลาด และ “รอยยิ้มที่สดใสตั้งดวงตะวัน” ที่ถูกผู้พูดจาไม่ดีกับแม่เหมือนกับคน ออกตัญญู

2) ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจของตน เช่นในเรื่อง “งานสังสรรค์เพื่อนเก่า ของจีหนัน” และ “ความสับสนของอินหมิน” ที่ตัวละครได้เรียนรู้ว่าไม่ควรอับอายกับฐานะ ของตน เพราะความแตกต่างดังกล่าวเป็นที่ยอมรับได้

3) การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เช่นในเรื่อง “เงินก้นถุงของอินหยู” ที่แสดงให้เห็นความ ล้มเหลวของสถาบันครอบครัวส่งผลให้ตัวละครถูกผลักออกจากทั้ง “บ้าน” และ “โรงเรียน” และเรื่อง “วัยวันที่ตราก” ที่เน้นย้ำว่าพื้นที่นอกโรงเรียนเป็นพื้นที่อันตราย

4) การวางท่าทีในความสัมพันธ์ระหว่างเพศอย่างเหมาะสม เช่นในเรื่อง “ฟองอากาศสี ฟ้า” และ “ข่าวคราวแห่งสันต์” ตัวละครได้รับบทเรียนจากการทำตัวโตเกินวัยและอยากมี ความสัมพันธ์อย่างผู้ใหญ่ทั้งที่ยังไม่ถึงเวลา

หากกล่าวให้ถึงที่สุดแล้วสิ่งที่แฝงซ่อนอยู่ใน “บ้าน” และ “โรงเรียน” คืออุดมการณ์ที่ สัมพันธ์กับชนชั้นกลางได้หัวน้นเอง สังเกตได้จากท่าทีที่ผู้เขียนมีต่อความแตกต่างหรือ ช่องว่างเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตัวละครที่ผู้เขียนปฏิบัติเสมือนหนึ่งเป็นเรื่อง “ธรรมดาธรรมชาติ” และยังชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเล่าเรียนจะเป็นหนทางสำคัญที่จะทำให้ ตัวละครวัยรุ่นได้รับโอกาสที่ดีกว่าคนในรุ่นพ่อรุ่นแม่ด้วย

ฟองอากาศสีฟ้า จึงเป็นรวมเรื่องสั้นที่อาจอ่านผ่านแว่นหลายอัน หากอ่านผ่านแว่นของ วัยรุ่นก็อาจจะพบว่าเสี่ยววี้อยู่ได้มอบบทเรียนความทุกข์ฉบับอ่านง่ายให้แก่วัยรุ่น เพื่อให้ผู้อ่าน เติบโตอย่างเข้าใจโลก ชีวิต และตนเอง อันจะเป็นฐานที่มั่นคงให้แก่ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ใน วันข้างหน้า บทเรียนความทุกข์ทั้งหมดที่ตัวละครในรวมเรื่องสั้นชุดนี้มีได้ชี้ให้เห็นความ ยากลำบากหรือความโหดร้ายของชีวิตแต่ถ่ายเดียว แต่ยังเผยให้เห็นคุณค่าของ “ศักยภาพใน

การฟื้นตัว” จากความทุกข์เหล่านั้นประกอบการศึกษาทางสังคมของวัยรุ่นที่จะทำให้เขาได้กลายเป็นคนเต็มคนได้ในที่สุด

หากอ่านรวมเรื่องสั้นชุดนี้ผ่านแว่นของผู้ใหญ่ ฐานะของบทเรียนความทุกข์ฉบับอ่านง่ายน่าจะยังคงอยู่ เนื่องจากคนในวัยผู้ใหญ่จะได้ผ่านประสบการณ์เหล่านั้นมาก่อน การศึกษาชีวิตของตัวละครเหล่านี้น่าจะช่วยให้พวกเขาใจกว้างพอที่จะเข้าใจวัยรุ่นที่กำลังเติบโตขึ้นมาเช่นเดียวกับที่พวกเขาได้ผ่านช่วงวัยนั้นมาก่อน

ท้ายที่สุดหากอ่านเลี้ยววิสัยและงานของเธอผ่านแว่นที่คมชัดของนักวิจารณ์ก็น่าจะพบว่ามีความซับซ้อนที่น่าสนใจในมิติของอำนาจและอุดมการณ์ เลี้ยววิสัยในฐานะที่เป็นครูได้ผลิตซ้ำความเป็น “ครู” “โรงเรียน” และ “บ้าน” ในฐานะสถาบัน ทั้งหมดทั้งมวลอาจเป็นข้อพิสูจน์ของวลีที่ว่า “เป็นวัยรุ่นมันเหนื่อย” ได้บ้าง เพราะวัยรุ่นต้องแบกความคาดหวังที่มีน้ำหนักมหาศาลของสังคมเอาไว้ดังที่วิเคราะห์ให้เห็นข้างต้น และรางวัลสำหรับวัยรุ่นที่ปฏิบัติภารกิจได้สำเร็จไม่ขาดตกบกพร่องก็คงหนีไม่พ้นการได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สง่างามในสายตาของแม่และครูนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539. **พัฒนาการวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อนแถมมี.

เลี้ยวซ้าย. 2546. **ฟองอากาศสีฟ้า**. แปลโดย วิภาดา กิตติโกวิท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิดำรงชัยธรรม

Goossens, Luc. 2006. "Emotion, affect, and Lonliness in adolescence." In **Handbook of Adolescent Development**. Sandy Jackson and Luc Goossens, eds. East Sussex: Psychology Press.

Scholte, Ron H. J. and Marcel A. G. Van Aken. 2006. "Peer Realtions in adolescence." In **Handbook of Adolescent Development**. Sandy Jackson and Luc Goossens, eds. East Sussex: Psychology Press.

Trites, Roberta Seelinger. 2000. **Disturbing the Universe: Power and Repression in Adolescent Literature**. Iowa City: University of Iowa Press.